

## La Casa Egípcia de Lloret de Mar

Montserrat Ferrandis i Escobedo  
Historiadora de l'Art (UB)



Fotografia d'Agustí Pujol i Conill.

Procedència: VILÀ i GALÍ, Agustí M. *Pilots, carrilaires i tapers. Els Pujol de Lloret i els Gumà de Vilanova*. Ed. Institut d'Estudis Penedesencs i Centre d'Estudis Selvatans. 1993.

En plena pandèmia de la Covid-19 em vaig instal·lar a Lloret de Mar per passar l'estiu, amb relativa tranquil·litat per l'absència de turistes. Vaig aprofitar el temps i, com a continuació del meu Treball de Fi de Grau d'Història de l'Art sobre l'arquitecte Josep Vilaseca i Casanovas, em vaig proposar investigar sobre la casa que va construir a Lloret a finals del segle XIX per encàrrec de l'industrial Agustí Pujol i Conill, actualment desapareguda. Partia de zero, llevat de la menció de la casa que fa Rosemarie Bletter a la biografia de l'arquitecte.<sup>1</sup> Vaig començar per consultar el Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar (SAML) –al qual agraeixo molt el seu suport i les facilitats de consulta *online* en aquest temps de restriccions presencials– on a revistes i fotos antigues digitalitzades s'esmenta la casa Agustí Pujol com la *Casa Egípcia*, pel seu estil orientalitzant. A la Biblioteca Municipal, en llibres sobre història local, vaig trobar abundant informació gràfica sobre un Lloret desaparegut, en el que destacava la famosa *Casa Egípcia*. Finalment, la meua gran satisfacció va ser localitzar el lloc on havia existit, al passeig Agustí Font, 2, darrere l'Ajuntament, on ara hi ha un modern edifici de diverses plantes. Heus ací la informació trobada en aquesta petita recerca.

### Agustí Pujol i Conill, promotor. Josep Vilaseca i Casanovas, arquitecte

Els germans Agustí i Pelegrí Pujol i Conill –un tercer germà anomenat Josep va morir de jove en un naufragi– que eren d'ascendència marinera, com bona part dels lloretencs del segle XIX, després de participar en diversos negocis ferroviaris i marítims, van fundar la fàbrica de taps de suro *Pujol Hermanos y Cia.* a Lloret de Mar, que va esdevenir la més important del municipi.<sup>2</sup>

Dels germans va ser Agustí Pujol i Conill (Lloret de Mar, 1850-1909) qui més va destacar per la seva personalitat intel·lectual i política. Casat amb Maria Gràcia Garriga i Maig (Lloret de Mar, 1851-1924), no van tenir descendència. Era aficionat a l'egiptologia, les arts, la literatura i escrivia articles periodístics amb el pseudònim *Apeyce*, abreviatura de les inicials del seu nom.<sup>3</sup> Políticament es declarava republicà, fet que era molt agosarat en plena restauració monàrquica. Tanmateix no era anticlerical, com acostumaven

a ser els republicans, sinó catòlic practicant, president de la Confraria del Santíssim Sagrament de la parròquia de Sant Romà<sup>4</sup> i d'altres institucions lloretenques. Donada la seva important posició socio-econòmica, era un personatge influent tant a l'àmbit provincial com al nacional.

En consonància amb la seva categoria de pròcer de la vila, a principis de la dècada de 1880 Agustí Pujol va encarregar una casa al prestigiós arquitecte Josep Vilaseca i Casanovas (Barcelona, 1848-1910), titulat per l'escola d'arquitectura de Madrid el 1872 –única d'oficial a Espanya en aquella època–, professor i catedràtic de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona des de la seva fundació el 1875 i futur autor de l'Arc de Triomf de l'Exposició Universal del 1888, així com altres notables edificis de la ciutat comtal. És possible que Pujol i Vilaseca es coneguessin en cercles polítics i periodístics catalanistes, perquè Vilaseca era membre del grup catalanista *La Jove Catalunya* i freqüentava el cercle de la revista *La Renaixença* al costat d'altres personatges com l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner o l'industrial tèxtil Enric Batlló i Batlló.

1 BLETTER, Rosemarie. *El arquitecto Josep Vilaseca i Casanovas, sus obras y dibujos*. COAC. Barcelona. 1977. P. 24-25.

2 Es pot trobar àmplia informació sobre els negocis de la família Pujol i Conill a les publicacions següents: ALVARADO COSTA, Joaquim. *El negoci del suro a la comarca de la Selva*. Centre d'Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners. 2009. VILÀ i GALÍ, Agustí M. *Pilots, carrilaires i tapers*. Centre d'Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners. 1993.

VILÀ i GALÍ, Agustí M. *La indústria suro-tapera a Lloret de Mar*. Ajuntament de Lloret de Mar. Col·lecció Es Frares. 2002.

També es pot consultar el fons de la factoria de suro Pujol Hnos., que es conserva al SAML.

3 Hi ha articles signats Apeyce en defensa de la indústria surera publicats a *El Distrito Farnense*, 13-03-1898 i 29-05-1898.

4 CIURÓ, Joaquín. *La prensa de Lloret de Mar*, dins *Lloret Gaceta*. 12-08-1976. P. 7-8.

En una època en què la majoria de les cases senyoriales de Lloret de Mar –propietat d'indians– s'encarregaven als mestres d'obres locals especialitzats en l'estil tardoneoclàssic<sup>5</sup>, ja superat a les principals ciutats, es fa palesa la voluntat d'Agustí Pujol de bastir una casa seguint les últimes tendències en arquitectura, com era l'eclecticisme historicista en aquella etapa premodernista.

La casa Pujol va ser dissenyada per Vilaseca l'any 1882 en estil neogipci, per desig sens dubte del propietari, donada la seva afició per l'egiptologia. Josep Vilaseca, arquitecte eclèctic, pioner, junt amb Domènech i Montaner, en la renovació de l'arquitectura catalana mitjançant la recuperació dels estils historicistes –neogrec, neogipci, japonisme, neomudèjar, neogòtic– adaptats a la vida moderna<sup>6</sup>, ja havia emprat detalls neogipcis en diversos edificis i dissenys d'interiorisme a Barcelona. Posteriorment va realitzar el panteó Batlló i Batlló (1889) al cementiri de Montjuïc de Barcelona, en una magistral fusió de les tradicions funeràries cristiana i egípcia.

La casa Agustí Pujol tenia l'entrada principal al carrer de la Plaça –actual carrer Prat de la Riba, 1, cantonada amb

el carrer de Sant Baldiri, darrere l'Ajuntament– i la façana posterior amb terrassa i pati emmurallat a la Rambla Oest –actual passeig Agustí Font, 2. Va ser construïda entre els anys 1882 i 1885, possiblement com a reforma d'una casa preexistent al carrer de la Plaça –no consta al SAMLM cap projecte d'obra nova– amb pati posterior de nova construcció sobre uns terrenys guanyats a la platja que l'Ajuntament va parcel·lar i va vendre com a extensió de cases ja existents de ciutadans prominents com Rafael Garriga, Joan Gelats i el mateix Agustí Pujol, formant així un assentament de la "vella aristocràcia", en contraposició al passeig de Mar on s'establien les noves classes benestants<sup>7</sup>. L'edifici era un bloc quadrat auster amb elements d'estil egipci decorant portes, finestres, balustrades, pilastres, columnes i cornises; les finestres i la porta del pati davant la platja tenien forma de piló i les columnes eren papiriformes, tal com era dissenyat per Vilaseca, raó per la qual aviat va ser coneguda com la *Casa Egípcia*. Amb les palmeres que es van plantar al jardí donava una imatge de palauet de dignatari egipci que no hagués desentonat a les ribes del Nil.

Però on la fantasia i el gust pel detall històric de Vilaseca es va fer més palès va ser a l'interior, que estava profusament decorat amb motius plenament egipcis: “en destacaven el lleó alat de la paret del fons de l'escala i les escultures de faraons a l'entrada de la residència”<sup>8</sup>. Rosemarie Bletter troba semblances amb alguns dissenys de Piranesi, en qui Vilaseca s'hauria pogut inspirar, com la xemeneia del menjador també en forma de piló, així com la decoració de columnes i frisos d'estil egipci. Lamentablement, com a conseqüència de les modificacions al llarg dels anys i la seva final demolició no queda cap vestigi de la luxosa i exòtica decoració interior. Ens en podem fer una idea pels dibuixos de l'arxiu de Vilaseca conservats a l'Art Institute of Chicago



Fotografia de Josep Vilaseca i Casanovas, retrat oficial del Col·legi d'Arquitectes.

Procedència: <https://www.arquitecturacatalana.cat/es/autores/josep-vilaseca-i-casanovas>



Façana posterior i pati de la Casa Egípcia.  
Procedència: SAMLM – Fons Riera – Garriga.  
Autor: Rafael Garriga i Roca. Data: Ca. 1930.  
CID: 526.001.400\_340.091.013.

5 PADILLA DELGADO, Jordi. *Evolució urbana i edificació privada a Lloret de Mar 1850-1915*. Ajuntament de Lloret de Mar. Col·lecció *Es Freres*. Lloret de Mar. 2000. P. 210.

6 Al manifest de Lluís Domènech i Montaner *En busca de una arquitectura nacional*, publicat a la revista *La Renaixensa*, el 28-02-1878, es declaraven "convictes d'eclecticisme", teoria que tant ell com Vilaseca van posar en pràctica.

7 PADILLA DELGADO, Jordi. *Evolució...* P. 92-95.

8 DRAPER COSTA, Jordi. *L'abans. Lloret de Mar*. Ed. Efadós. El Papiol. 2006. P. 99-100.





Menjador i xemeneia de la Casa Egípcia.  
 Procedència: SAMLM – Fons Martínez – Planas.  
 Autor: Emili Martínez Passapera. Data: Ca. 1915. PC.

(EUA), alguns dels quals estan publicats a la monografia que Rosamari Bletter va escriure sobre l'arquitecte, així com a alguna foto antiga. El mateix Agustí Pujol va pintar uns quadres d'escenes egípcies que decoraven el menjador de la casa, actualment propietat de la seva descendent Mercè Vidal i Garriga, a qui agraïm que ens hagi permès reproduir-los.

## Visitants il·lustres i fets històrics

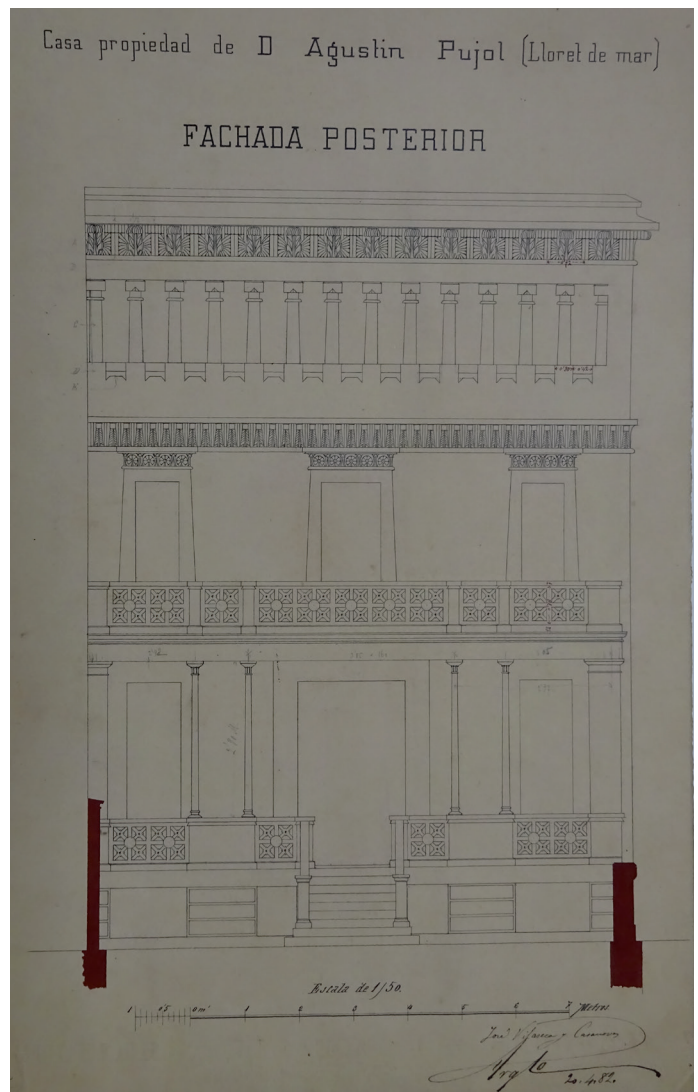
Agustí Pujol era amic personal de Nicolás Salmerón, un dels polítics més respectats de l'època per la seva formació com a filòsof i científic. Diputat a Corts pel Partit Republicà, va ocupar diversos càrrecs al govern d'Espanya fins arribar a president del poder executiu de la primera República el 1873, si bé per breu temps. Els últims dies de desembre de 1896 Salmerón va fer una gira per terres gironines, ben reflectida a la premsa local. A Lloret de Mar va ser l'hoste d'Agustí Pujol a la *Casa Egípcia*, on va rebre moltes visites de seguidors lloretencs que van envair “la espaciosa y linda casa” per tal de veure i saludar a l'eminent polític. Durant el sopar amb les autoritats locals, en el que van participar “la



Quadre signat i pintat el 1907 per Agustí Pujol que decorava el menjador.  
 Procedència: SAMLM – Fons Martínez – Planas. CID: 699.132.0700\_500.084.012.

*distinguida senyora de la casa D<sup>a</sup> María Gracia Garriga de Pujol y su bella sobrina señorita Trinidad Alum*”, l'orquestra va interpretar una brillant serenata per iniciativa de joves entusiastes republicans que envoltaven la casa. Després de sopar, Salmerón “*se dirigió a uno de los hermosos salones que se hallaba lujosamente decorado y alumbrado*” on va adreçar unes paraules als seus amics i correligionaris. A continuació es va servir el cafè als hostes i les autoritats “*en preciosa y rica vajilla de plata primorosamente cincelada*”. Aquesta ressenya<sup>9</sup> ens dóna una idea de la categoria i el luxe en què vivien els Pujol a l'època d'esplendor de la *Casa Egípcia*.

Altres esdeveniments de la vila que van tenir com a testimoni la *Casa Egípcia* van ser els temporals marítims que periòdicament s'emportaven la platja i feien trencar les onades al mateix peu de la casa, com el del 1915 que va destrossar el mur del pati. Agustí Blanch ens parla dels efectes que tenien els temporals en les cases de primera línia de mar abans que es construïssin les defenses de formigó: “*les cases més emblemàtiques construïdes darrere l'Ajuntament, com la Casa Egípcia, can Gelats i can Garriga, es van construir elevades*



Alçat de la façana posterior de la Casa Egípcia. Projecte original datat entre 1882 i 1885 i signat per Josep Vilaseca i Casanovas.  
 Procedència: Ryerson and Burnham Art and Architecture Archives.  
 The Art Institute of Chicago

<sup>9</sup> El Distrito Farnense. Lloret de Mar. 01-01-1897. P. 2.



amb uns subterranis per evitar possibles entrades d'aigua [...] que amb els temporals s'inundaven sempre<sup>10</sup>. Tampoc eren estranys altres fenòmens atmosfèrics extrems, com les nevades de 1895 o 1935 esmentades a la premsa local<sup>11</sup>, que cobrien de blanc la platja i el pati de la *Casa Egípcia*.

Altres fotos antigues ens mostren la processó de la Festa Major sortint del carrer de Sant Baldiri i passant pel davant de la *Casa Egípcia* per embarcar a les barques varades a la platja camí de l'ermita de Santa Cristina.

## Canvis de propietat i usos

Agustí Pujol i Conill va morir el 21 d'abril de 1909, als 59 anys, i la seva esposa Maria Gràcia Garriga i Maig el 18 de febrer de 1924, als 73 anys<sup>12</sup>, sense fills com s'ha dit abans. Des d'aleshores la *Casa Egípcia* va tenir diferents propietaris i usos, com a residència d'estiuejants, entre d'altres.

El *Casino Industrial* es va instal·lar a la *Casa Egípcia*, i va esdevenir lloc d'esbarjo dels obrers (mentre que el *Casino Lloretense* era la seu dels burgesos i estiuejants). Poc abans de la Guerra Civil es va fer una emissió d'accions entre els socis i simpatitzants per adquirir la *Casa Egípcia* com a nova seu, que van inaugurar el 21 de juny de 1936 amb

un aplec de sardanes<sup>13</sup>. La van poder gaudir poc temps perquè el règim franquista considerà "rojizoide" el *Casino Industrial*, el qual va ser clausurat i els seus drets oblidats<sup>14</sup>. A l'article *Un any especial 1939* Joan Domènech i Moner fa un vibrant relat de l'entrada de les tropes franquistes a Lloret de Mar el 2 de febrer de 1939 i ens dona la clau dels següents ocupants de la *Casa Egípcia*: "elements de la 5<sup>a</sup> columna de FET [Falange Española Tradicionalista] i JONS [Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista] prenen possessió dels locals que havien ocupat els governants anteriors", i a un altre article confirma que el *Casino Industrial* va ser convertit en seu de Falange<sup>15</sup>.

Recuperada la pau, els estiuejants tornen a Lloret. Un d'ells va ser el pintor Josep de Togores que va arribar l'any 1940 per passar l'estiu i li va agradar tant que va tornar els anys següents. Va formar una tertúlia que es reunia a l'últim pis de la *Casa Egípcia*, llavors un "edifici públic".<sup>16</sup> En relats d'alguns dels assistents a les reunions, va ser la dècada de 1940 l'edat d'or de la cultura lloretenca amb seu a les golfes de la *Casa Egípcia*, que havien batejat com *L'Ou Ferrat*, en al·lusió al *Cau Ferrat* de Santiago Rusiñol a Sitges, vila en la qual Lloret s'hi emmirallava. Les parets estaven decorades amb els retrats al carbó dels membres i visitants d'aquella sorollosa acadèmia dibuixats per Togores, que ell denominava la "Capella Sixtina" de Lloret<sup>17</sup>.



Processó de Santa Cristina al seu pas pel carrer Prat de la Riba, davant de la *Casa Egípcia*.

Procedència: Fons Editorial Efadós – L'Abans – Fàbregas – Rebollo. Data: Ca. 1925. CID: 803.127.100\_506.127.058.

10 BLANCH MASFERRER, Agustí. *Els temporals que jo he viscut*, dins *La Costa*. 01-03-2009. P. 42.

Recordem que aquestes cases s'havien construït en terrenys guanyats al mar.

11 *Aires Lloretencs*. Lloret de Mar. 01-03-1935. P. 6.

12 Ajuntament de Lloret de Mar. Llibre Registre del Cementiri Municipal de Lloret de Mar.

13 DOMÈNECH i MONER, Joan. *Sardanes en la història* dins *XVII aplec de la sardana Lloret de Mar 6 de maig de 1984*. Lloret de Mar. 1984. P. 21.

14 DOMÈNECH i MONER, Joan. *Cinquanta anys del Casinet* dins *Celobert*. Núm. 10. Lloret de Mar. 01-09-2005. P. 21.

15 DOMÈNECH i MONER, Joan. *Un any especial: 1939* dins *Celobert*. Núm. 42. Lloret de Mar. 01-02-2009. P. 17.

DOMÈNECH i MONER, Joan. *L'evocació de 1939* dins *Celobert*. Núm. 43. Lloret de Mar. 01-03-2009. P. 19.

16 FÀBREGAS i BARRI, Esteve. *Josep de Togores*. Aedos, Barcelona. 1970. P. 200. Com hem vist a la nota anterior, era la delegació de FET i JONS.

17 ZADIG. *Un monòlogo casi ático y algo ético* dins *Lloret Gaceta*. Lloret de Mar. Núm. 510. 01-03-1990. P. 9.



El biògraf de Togores, Esteve Fàbregas i Barri, descriu així l'ambient d'aquell grup, del que ell formava part, presidit per la formidable personalitat de l'artista, que malgrat la seva sordesa, o potser per fer-se-la perdonar, tenia grans dots de conversador:

*"Aquella cambra de parets blanques i rajols vermells, tan desmantellada, va prendre caliu de seguida amb la presència física i amb l'esperit del nostre home. En el curs de les animades i divertides nits que vam passar en aquella estança, Togores va dibuixar a les parets, al carbó, de primer impuls i sense esborrar cap traç, el perfil dels qui componíem el grup i d'alguns amics de la societat i del món de l'art de Barcelona que l'anaven a veure; un d'aquests amics [...] va dir que aquells perfils semblaven "pisanellos". Els retrats eren a les parets a la barreja amb versos catalans, castellans i francesos: estrofes de Verdaguer, Maragall, Carner, Lope de Vega, Machado, Juan Ramón Jiménez, Rimbaud, Baudelaire... que el pintor, home de gran memòria, es complau a recitar"*<sup>18</sup>.

Afortunadament, el fotògraf Emili Martínez i Passapera va deixar constància d'aquells esplèndids dibuixos i inscripcions en unes fotografies conservades al SAMLM. Ens agrada pensar que tan el primer propietari de la *Casa Egípcia*, Agustí Pujol, com l'arquitecte Josep Vilaseca, ambdós homes cultes i d'aficions artístiques, haguessin



Façana de l'Hotel Nilo (1970 ca.). La *Casa Egípcia* es va transformar en aquest hotel a partir de la dècada de 1950.

Procedència i autoria: Rosemarie Bletter. Data: 1977.

estat feliços de participar en aquella tertúlia que es va desenvolupar sota el sostre de la casa que amb tant de gust havien projectat.

La *Casa Egípcia*, que havia sigut adquirida als anys 1950 per Ramon Castellà, va ser ampliada i remodelada per ser convertida en hotel que, ateses les seves arrels egípcies, es va anomenar Hotel Nilo. A la reforma només es van conservar algunes columnes papiriformes i frisos a l'exterior i alguns elements a l'interior, com el lleó alat de l'escala i les escultures de faraons de l'entrada<sup>19</sup>, en record del que havia estat un dels edificis més singulars de Lloret de Mar. Amb el desenvolupament econòmic dels anys setanta del passat segle i l'afluència del turisme que va convertir Lloret en la vila turística que és avui, l'hotel familiar també va quedar obsolet i va ser enderrocat l'any 1981<sup>20</sup> per bastir un alt edifici –amb el Banc Popular als baixos, actualment Banc Santander– que és el que veiem avui i que ja va ser controvertit al seu dia per superar en alçada l'edifici adjacent de l'Ajuntament i perjudicar-ne la perspectiva des del Passeig Jacint Verdaguer.

## Epíleg

Asseguda en un banc del passeig marítim, davant del modern edifici que hi ha al lloc de la *Casa Egípcia*, deixo volar la imaginació i veig a l'Agustí Pujol discutint sobre el terreny els detalls de la construcció amb l'arquitecte Josep Vilaseca, en total sintonia donada la seva mútua afició per l'art egipci i, un cop acabada l'obra, sortint a l'àmplia terrassa per contemplar l'esplèndid panorama de la platja i el blau etern del mar. També veig les destrosses causades pels temporals marítims que arrossegaven les onades al peu de la casa fins trencar el mur del pati. Veig els lloretencs anant en multitud a retre homenatge al polític republicà Nicolás Salmerón, hoste dels Pujol, i quedar enlluernats per la magnificència de la casa; la processó de la Festa Major sortint del carrer Sant Baldiri i passant pel davant de la casa camí de les barques per anar a Santa Cristina; els il·lusionats socis del *Casino Industrial* inaugurant la nova seu a la *Casa Egípcia* al so de les sardanes; les tropes franquistes entrant pels atemorits i deserts carrers de Lloret un gèlid dia d'hivern i instal·lant-se al *Casino Industrial*, abandonat pels seus socis amagats o fugits; als tertulians del cau *L'Ou Ferrat* pujant a les golfes per escoltar a Josep de Togores i admirar els dibuixos de la "*Capella Sixtina*". Veig entrar i sortir els estiuejants i turistes que s'hostatjaven a l'Hotel Nilo, aliens a les històries i vivències que s'havien esdevingut en aquella ja desfigurada casa. I, finalment, veig arribar el malaurat dia en què es va enderrocar del tot, fent taula rasa d'una singular obra artística dissenyada i construïda amb amor i saviesa, per bastir un alt i modern edifici, com tants a la Costa Brava. ■

18 FÀBREGAS I BARRI, Esteve. *Josep de Togores...* P. 200.

19 DRAPER COSTA, Jordi. *L'abans...* P. 99-100.

20 PADILLA DELGADO, Jordi. *Evolució...* P. 232, on indica que el conjunt de les tres cases acomodades del carrer de Prat de la Riba van ser enderrocades l'any 1981.